

АРФАГРАФІЯ: АНАЛІЗ СТРУКТУРЫ ЗАДАННЯЎ ЦЭНТРАЛІЗАВАНАГА ТЭСЦІРАВАННЯ. Асноўныя памылкі.

**Работу падрыхтавалі
вучаніцы 11 “А” класа
ДУА “СШ №9 г. Брэста”
Вяль Аліна,
Іванова Анастасія**

ЦЭНТРАЛІЗАВАНАЕ ТЭСЦІРАВАННЕ ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

- 2005 – 59%
- 2010— 40%.
- 2011 год – 35,5 %

сярод іх толькі 13,5%
выпускнікі школ абласных
цэнтраў

*сярэдні бал *31,11*

МЭТА:

прааналізаваць структуру
заданняў па раздзеле
“Арфаграфія”, асноўныя
памылкі, якія дапускаюцца
выпускнікамі школ пры іх
выкананні.

Задачы:

- прасачыць асноўныя тэндэнцыі ў фарміраванні заданняў цэнтралізаванага тэсціравання па раздзеле “Арфаграфія”;
- адпаведнасць іх зместу вучэбнай праграме па беларускай мове;
- на аснове праведзенага эксперыменту даць ацэнку ступені засваення старшакласнікамі школы асноўных арфаграфічных норм беларускай мовы;
- прааналізаваць асноўныя памылкі;
- на аснове праведзенай работы паспрабаваць распрацаваць дапаможнік для вучняў.

ЗБОРНІКІ ТЭСТАЎ ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Заданні

- (2005) А4. Адзначце словы, у якіх пішацца літара у:
на _ніверсіядзе;
пры _сць-Абакане;
князь _семагутны;
а _кцыяніст;
ва _сіх паглядах.
- (2011) А4. Адзначце прыклады, у якіх на месцы
пропуску трэба пісаць літару у (складовае):
стра _с;
пры _сць-Абакане;
князь _семагутны;
а _кцыяніст;
ва _сіх паглядах.

Заданні

□ (2005) А4. Адзначце словы, у якіх пішацца літара у:

на **_ніверсіядзе;**

пры **_сць-Абакане;**

князь **_семагутны;**

а **_кцыяніст;**

ва **_сіх паглядах.**

□ (2011) А4. Адзначце прыклады, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару **у** (складовае):

стра_с;

пры **_сць-Абакане;**

князь **_семагутны;**

а **_кцыяніст;**

ва **_сіх паглядах.**

ДАПОМОЖНІКІ ДЛЯ ПАДРЫХОТОЎКІ ДА ЦЭНТРАЛІЗАВАНАГА ТЭСЦІРАВАННЯ

Заданні па раздзеле “Арфаграфія”

Тэмы	Нумары заданняў						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Правапіс галосных <i>о, э, а</i> ва ўласна беларускіх і запазычаных, простых і складаных словах	A3, \ 1 – 5, 8 – 10	A3, 1, 3, 5, 6, 8, 10	A3	A3	A3	A1	A1
Правапіс галосных <i>е, ё, я</i> ва ўласна беларускіх і запазычаных, простых і складаных словах	A3, 6 – 7	A3, 2, 4, 7, 9	A4	A4	A4	A2	A2
Правапіс <i>у – ў</i>	A4	A4	A6	A6	A6	A3	A3
Правапіс мяккага знака і апострафа	A5	A5	A7	A7	A7	A4	A4
Падоўжаныя зычныя, вымаўленне і абазначэнне іх на пісьме		A6	A8	A8	A8	A5	A5
Правапіс <i>ы, й, і</i> пасля прыставак			A5	A5	A5		
Вымаўленне і перадача на пісьме спалучэнняў зычных гукаў, парных зычных у сярэдзіне слова і на стыку марфем		A8		A10	A10	A6	A6
Правапіс вялікай і малой літар	A8						
Прынцыпы беларускай арфаграфіі	A6		A10				

2005 год

□ Варыянт 5

А3. Адзначце словы, у якіх пішацца літара *э*:

ц_ркоўны;

ц_рыманіял;

д_по;

пад_шва;

майст_р.

□ Варыянт 6

А3. Адзначце словы, у якіх пішацца літара *я*:

яс_нёвы;

сін_вокі;

магн_тызм;

н_выпечаны;

малам_тражны.

Адзначце словы, у якіх пішацца літара *o*:

кр_вяносны

чырв_нашчокі.

Адзначце словы, у якіх пішацца літара *o*:

крывяноoсны

чырванашчоoкі.

~~Адзначце словы, у якіх пішацца літара *o*:~~

Адзначце словы, у якіх на месцы
пропуску трэба пісаць літару *o*

кр_вяносны

чырв_нашчокі.

2011 год

□ А4 Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару **ь**:

кур_ёзны;

восен_скі;

шампін_ён;

кагос_ці;

с_няжынка

СЛОВЫ-ПРЫКЛАДЫ ў заданнях 2011 года

ТЭМА “ПРАВАПІС МЯККАГА ЗНАКА”

Адпаведны пункт правіла	Варыянт 1	Варыянт 2	Варыянт 3	Варыянт 4
1	кур_ер	бар_ер	кар_ер	інтэр_ер
2	студзен_скі	снежан_скі	ліпен_скі	чэрвен_скі (дождж)
3	парц_еры	мадэл_ер	кампан_ён	міл_ён
4	чагос_ці	чымс_ці	штос_ці	камус_ці
5	гарэз_лівы	с_неданне	с_ветлы	с_мешны

ПАДОЎЖАНЫЯ ЗЫЧНЫЯ, ВЫМАЎЛЕННЕ І АБАЗНАЧЭННЕ ІХ НА ПІСЬМЕ

□ А6. Адзначце правільна напісаныя словы:

разводдзе;

стомленныя;

гамма;

палоззе;

адасобленнасць (2006 год)

□ А8. Адзначце словы (формы слоў), у якіх прапушчана літара:

тэлеграм...а;

шасц...ю;

ман...а;

Палес...е;

бес...ардэчны (2007 год)

ПАДОЎЖАННЯ ЗЫЧНЫЯ, ВЫМАЎЛЕННЕ І АБАЗНАЧЭННЕ ІХ НА ПІСЬМЕ

- **А8. Да рускіх слоў вусна падбярыце беларускія адпаведнікі.
Адзначце тыя з іх, у якіх ёсць падвоеная літары:**

мытьё;

обещание;

написанный;

радостью;

касса (2009 год)

- **А5 Адзначце словы, у якіх выдзелены гук з'яўляецца
падоўжаным і на пісьме перадаецца падвоеным напісаннем
адпаведнай літары:**

унутра[н]ы;

сва[ц']я;

безлі[ч];

дванацца[ц']ю;

ка[л']екцыя (2011 год)

- - у тэсты ўключалася ад пяці да сямі заданняў з раздзела “Арфаграфія”, што складае адпаведна 12,5 і 17,5% ад агульнай колькасці заданняў;
- - змест заданняў адпавядаў праграме па беларускай мове і ўключаў розныя тэмы раздзела;
- - абнаўленне зместу работы ажыццяўлялася за кошт уключэння ў тэсты новых элементаў курса, змяненнем фармулёвак заданняў;
- - эквівалентнасць розных варыянтаў работы забяспечвалася ўключэннем у іх узаемазамяняльных заданняў, а ў 2009 – 2011 гадах і ўзаемазамяняльных прыкладаў у заданнях.

Тэсціраванне ў школе

Усяго ўдзель нікаў	Па класах		беларуская мова		Руская мова		Не вызначыліся	
50	11	36	15 (30%)	14 (39%)	25 (50%)	17 (47%)	10 (20%)	5 (14%)
	10	14		1 (7%)		8 (57%)		5 (36%)

РАЗЛІК ТЭСТАВАГА БАЛА

	1	2	3	4	5	6
1	☐	×	×	☐	☐	☐
2	×	×	×	☐	×	×
3	×	×	☐	×	×	×
4	☐	×	☐	×	☐	×
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	+	-	-	-	*	*

КАЭФІЦЫЕНТЫ СКЛАДАНАСЦІ

Нумар задання	Эталонны адказ	Каэфіцыент складанасці
1	2,3,4	96
2	2,4	36
3	1,3	70
4	1,2,4	72
5	2,3,4	82
15	2,3,4	76
16	2,3,5	54
17	1,3,4	84
18	1,2,3	68
19	1,3,5	82
20	1,2,5	26

Тэсціраванне ў школе

	Рэзультат			
	Усе ўзельнікі	Абраны прадмет на ЦТ		
		Беларуская мова	Руская мова	Не вызначыліся
10 клас	19,71	24	19,63	19
11 клас	34,5	49,57	25	24,6
Усяго	30,36	47,87	23,28	21,8

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	□	□	×	×	□	×	×	×	□	×	×	□	□	×	□	□	×	×	×	×
2	×	×	□	×	×	×	×	×	□	□	□	□	×	□	×	□	□	×	□	×
3	×	□	×	□	□	×	□	□	×	×	□	□	□	×	×	×	×	×	×	□
4	□	×	□	×	×	□	□	□	×	□	□	×	×	×	□	□	□	□	□	□
5	□	□	□	□	×	□	□	×	□	×	×	×	□	□	□	×	×	□	×	×
	*	+	+	+	-	+	*	+	+	+	+	*	-	+	*	*	-	+	+	+

ПРИНЦИПИ АРФАГРАФІІ

□ Заданне 1. Адзначце словы, у якіх напісанне выдзеленых арфаграм заснавана на фанетычным прынце:пе:

1) адва**ж**ся (32%)

4) узбага**ці**ць (38%)

2) ву**з**ел (42%)

5) кла**д**ка (34%)

3) к**н**я**с**тва (44%)

ПРАВАПІС *Ы, Й, І* ПАСЛЯ ПРЫСТАВАК

□ Заданне 8. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару *й*:

1) вы_грыш (68%)

4) пра_нфармаваць (8%)

2) за_менны (68%)

5) на_мальнік (68%)

3) пады_граць (24%)

□ Заданне 9. Адзначце правільна напісаныя словы:

1) пераіначаны (34%)

4) няйначай (26%)

2) заіменнік (4%)

5) узыйсці (66%)

3) абымшэць (70%)

ПРАВАПІС Вялікай і малой літар

□ Заданне 19. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы трэба пісаць з вялікай літары:

- 1) сузор'е Вялікая (М,м)ядзвездзіца (62%)
- 2) (М,м)агістратура (10%)
- 3) (П,п)аўлавы пісьмы (32%)
- 4) (С,с)луцкія паясы (62%)
- 5) (Л,л)ацінская Амерыка (86%)

□ Заданне 20. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы трэба пісаць з вялікай літары:

- 1) (Р,р)эспубліка Беларусь (94%)
- 2) (К,к)урыльскія астравы (82%)
- 3) Віцеў (Д,д)зіцячы садок (6%)
- 4) Мінскі (Т,т)рактарны завод (12%)
- 5) Арганізацыя Аб'яднаных (Н,н)ацый (82%)

Тэма	Нумар задання	Сярэдні працэнт выканання	Сярэдні працэнт выканання заданняў па тэме
Прынцыпы беларускай арфаграфіі	1	4	4
Правапіс галосных <i>о, э, а</i> (у тым ліку ў складаных і запазычаных словах)	2	64	40,67
	3	30	
	4	28	
Правапіс <i>е, ё, я</i> (у тым ліку ў складаных і запазычаных словах)	5	18	24,67
	6	30	
	7	26	
Правапіс <i>ы, й, і</i> пасля прыставак	8	24	18
	9	12	
Правапіс <i>у – ў</i>	10	38	38
	11	38	
Подоўжаныя зычныя, іх вымаўленне і перадача на пісьме	12	4	15
	13	36	
Вымаўленне і перадача на пісьме спалучэнняў зычных гукаў, парных зычных у сярэдзіне слова і на стыку марфем	14	26	25
	15	24	
Правапіс мяккага знака і апострафа	16	44	31,33
	17	16	
	18	32	
Правапіс вялікай і малой літар	19	18	46
	20	74	

Дзякуй за
ўвагу!

